

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુલામ હુસૈન શેખ ચૌગુલે

વિરુદ્ધ

એસ. રેનોલ્ડ્સ, કસ્ટમ્સના સુપ્રિટેન્ડન્ટ, માર્મગોઆ

ઓક્ટોબર ૧૯, ૨૦૦૧

[ડી. પી. મહાપાત્રા અને કે. જી. બાલકૃષ્ણન, ન્યાયમૂર્તિ]

કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨: કલમ ૧૦૮ અને ૧૩૫.

કબૂલાત નિવેદન-સામાન પર પ્રતિબંધ-ટ્રૉલરની અટકાયત-ટ્રૉલર પર આરોપીની હાજરી-કસ્ટમ્સ અધિકારી દ્વારા નોંધાયેલ ધરપકડ-નિવેદન-આરોપીની દોષિતતા માન્ય છે-આવા નિવેદનને ન તો Cr.P.C કલમ ૧૬૪ કે ન તો પુરાવા અધિનિયમ કલમ ૧૨૫ દ્વારા અસર થઈ હતી.

દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩:કલમ ૧૬૪-લાગુ પડવાની ક્ષમતા.

પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨:કલમ ૨૪ અને ૨૫-લાગુ પડે છે.

ભારતીય બંધારણ, ૧૯૫૦:

આર્ટીકલ ૧૩૬-અપીલ-તથ્યના સહવર્તી તારણો સાથે સુસંગતતા-માંગવામાં આવી ન હતી.

અપીલકર્તા સામે કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૧૩૫ હેઠળ કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદી પક્ષનો કેસ હતો કે ચાંદીની ૨૦૭ સળીઓ ગુપ્ત રીતે ટ્રોલરમાં ગોવામાં લાવવામાં આવી હતી. આ પ્રતિબંધિત સાગોળ એક હોડીમાંથી મળી આવ્યા હતા, જેમાં તેને ગોવાની બહાર લઈ જવાના હતા. ઇન્ટરસેપ્ટિટમ સમયે અપીલકર્તા પણ આ હોડી પર હાજર હતા. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કલમ ૧૩૫ હેઠળ અપીલકર્તાની દોષિતતાને અપીલકર્તા અદાલત દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું. અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલ રીવીજન અરજી ને ઉચ્ચ અદાલતે ફગાવી દીધું હતું. અપીલકર્તાનો એ દાવો કે કલમ ૧૦૮ હેઠળ તેનું નિવેદન નોંધતી વખતે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ ની કલમ ૧૬૪ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી સુરક્ષા જોગવાઈઓનું કસ્ટમ્સ અધિકારી દ્વારા પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું, તે હાઈકોર્ટ દ્વારા નામંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો. હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું કે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૬૪, કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૦૮ હેઠળ નોંધવામાં આવેલા કબૂલાત નિવેદનને લાગુ પડતી નથી. અપીલકર્તા દ્વારા અન્ય બે મુદ્દાઓ પણ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા; (૧) જે હોડી પર પ્રતિબંધિત માલ ગોવામાં લાવવામાં આવ્યો હતો તે હોડી અને અન્ય હોડી કે જેના પર અપીલકર્તા હાજર હતો તે વચ્ચે કોઈ સંબંધ સ્થાપિત કરવામાં ફરિયાદી પક્ષ નિષ્ફળ ગયો હતો અને (૨) કલમ ૧૦૮ હેઠળનું નિવેદન પ્રલોભન અને ધમકી હેઠળ અટકાયતના સમયગાળા

દરમિયાન નોંધવામાં આવ્યું હોવાથી તે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૫ હેઠળ અસ્વીકાર્ય હતું. આ બંને મુદ્દાઓને હાઈકોર્ટ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવ્યા હતા કારણ કે તે હકીકતના સહવર્તી તારણોમાં દખલ કરવા માટે સમજાવવામાં આવ્યા ન હતા.તેથી આ અપીલ.

અપીલને ફગાવી દેતા, આ અદાલત

ઠરાવ્યું: ૧. ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા નોંધાયેલા અભિપ્રાય સામે કોઈ અપવાદ લઈ શકાય નહીં કે જેના હેઠળ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું છે. કસ્ટમ્સ એક્ટ ૧૯૬૨ની કલમ ૧૦૮ દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૧૬૪ કે પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ની કલમ ૨૫ દ્વારા અસરગ્રસ્ત નથી.[૪૭૯-એફ-જી]

૨. ઉચ્ચ અદાલતે પુરાવાઓમાંથી બહાર આવતા તથ્યોને સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો કે કબૂલાતનું નિવેદન પ્રલોભન અને ધમકી અને શારીરિક હુમલા હેઠળ કરવામાં આવ્યું હતું. આ અદાલત માટે બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને તે સંબંધમાં આદેશમાં દખલ કરવાનો કોઈ અવકાશ નથી.[૪૮૩-બી]

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર, રાજમુંદ્રી વિરુદ્ધ ડંકન એન્ડો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ અને અન્યો, [૨૦૦૦] ૭ એસસીસી ૫૩, પર આધાર રાખ્યો હતો.

યુનિયન ટેક્સટાઈલ ટ્રેડર્સ વિરુદ્ધ શ્રી ભવાની કોટન મિલ્સ લિમિટેડ, AIR (૧૯૭૦) SC ૧૯૪૦; હરબનસિંહ સરદાર લેનાસિંહ અને અન્ય વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય, AIR

(૧૯૭૨) SC ૧૨૨૪; K.T.M.S. મોહમ્મદ અને અન્ય વગેરે. વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, [૧૯૯૨] ૩ એસ. સી. સી. ૧૭૮; હાફેઝ હાજી અબ્દુલ્લા વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, [૧૯૬૮] ૨ એસ. સી. આર. ૬૪૧; રોમેશ ચંદ્ર મહેતા વિરુદ્ધ પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય, [૧૯૬૯] ૨ એસ. સી. આર. ૪૬૧; પર્સી રુસ્તમજી બસ્તી વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, [૧૯૭૧] ૧ એસ. સી. સી. ૮૪૭; વીરા ઇબ્રાહિમ વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, [૧૯૭૬] ૨ એસ. સી. સી. ૩૦૫ અને પૂલપાંડી વિરુદ્ધ સુપ્રિમેન્ડન્ટ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, [૧૯૯૨] ૩ એસ. સી. સી. ૨૫૯, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસડિક્શન:૨૦૦૧ની ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૧૦૮૦.

સી. આર. એલ. માં બોમ્બે હાઈકોર્ટના ૨૮.૪.૨૦૦૦ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી. ૨૦૦૦નો આર. એ. નંબર ૬.

અપીલકર્તા માટે વી. બી. જોશી અને પ્રવીણ જૈન.

પ્રતિવાદી માટે એમ. ગૌરીશંકર મૂર્તિ, કે. સી. કૌશિક અને બી. કે. પ્રસાદ.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ ડી. પી. મોહપાત્રા દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

તેમના દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી પુનઃનિરીક્ષણ અરજીને રદ કરવાનો સામનો કરીને, અપીલ કોર્ટ દ્વારા તેમની અપીલને ફગાવી દેવાના ચુકાદાને પડકારતી, આરોપી ગુલામ હુસૈન શેખ ચૌગુલેએ કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૧૩૫ (ટૂંકમાં 'ધ એક્ટ') હેઠળ તેમને દોષિત ઠેરવતા અદાલતોના ચુકાદાને પડકારતી વિશેષ અરજી દ્વારા આ અપીલ દાખલ કરી છે અને તેમને ત્રણ વર્ષની જેલની સજા અને છ મહિનાની સરળ કેદમાંથી પસાર થવા માટે ડિફોલ્ટમાં રૂ.૨૫,૦૦૦ રૂપિયાનો દંડ ચૂકવવાની સજા ફટકારી છે.

ફરિયાદી પક્ષના કેસનો સાર એ છે કે આશરે ૩૦ કિલો વજનની ચાંદીની ૨૦૭ સળીઓ જેની કિંમત રૂપિયા ૪,૨૨,૪૮,૨૨૫ હતી તેને ગુપ્ત રીતે અરબ ધોવમાં ગોવા લાવવામાં આવી હતી અને તેને ટ્રોલર ગ્રામદેવ નવદુર્ગા (ટૂંકમાં 'ટ્રોલર') માં પરિવહન કરવાની હતી. જ્યારે ૪ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૮ના રોજ કસ્ટમ વિભાગના અધિકારીઓ દ્વારા આ હોડીને અગુડા લાઇટ હાઉસ ખાતે અટકાવવામાં આવી ત્યારે અપીલકર્તા હોડી પર હાજર હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું. તપાસમાં બહાર આવ્યું છે કે પ્રતિબંધિત ચાંદીના સાગોળને લઈ જવા અને પરિવહન માટે ઉપયોગમાં લેવા માટે હોડી બંદર પર તૈનાત કરવામાં આવી હતી.

પ્રતિવાદી જે કસ્ટમ્સ અધિકારી હતા તેમણે ૫ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૮ના રોજ અપીલકર્તાને નોટિસ ફટકારી હતી અને કાયદાની કલમ ૧૦૮ હેઠળ તેમનું નિવેદન નોંધ્યું હતું. ત્યારબાદ ૬ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૮ના રોજ અપીલકર્તાની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને ૭ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૮ના રોજ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ ૨૮મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૯ના રોજ પ્રતિવાદીએ ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, પાણજીની અદાલતમાં કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૩૫ હેઠળ ફરિયાદ દાખલ કરી હતી. ટ્રાયલ કોર્ટે ૧૮મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૫ના

ચુકાદા દ્વારા અપીલકર્તા અને અન્યને કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૩૫ હેઠળ ગુનો કરવા બદલ દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને તેને ૭ વર્ષની સખત કેદ અને ૫૦,૦૦૦ રૂપિયાનો દંડ અને એક વર્ષની સખત કેદની સજા ફટકારી હતી.એડિશનલ સેશન્સ જજ, માપુસાએ તારીખ ૨૮.૧૨.૧૯૯૯ ના ચુકાદા દ્વારા અપીલકર્તાની દોષિતતાને જાળવી રાખી હતી પરંતુ સજાને ઘટાડીને ત્રણ વર્ષની સખત કેદ અને ડિફોલ્ટમાં ૨૫,૦૦૦ રૂપિયાના દંડ સાથે છ મહિનાની સાદી કેદની સજા ભોગવવી પડી હતી.અપીલકર્તાએ અપીલ અદાલતના ચુકાદા/આદેશને આક્ષેપ કરતી ૨૦૦૦ની ક્રિમિનલ રિવિઝન એપિલિકેશન નંબર ૬ દાખલ કરી હતી. ઉચ્ચ અદાલતે ૨૮.૪.૨૦૦૦ ના આદેશ દ્વારા ક્રિમિનલ રિવિઝન અરજીને ફગાવી દીધી હતી. આ આદેશને હાલની અપીલમાં પડકારવામાં આવ્યો છે.

પડકાર હેઠળના ચુકાદાના ફકરા ૪ માં ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વકીલ દ્વારા વિનંતી કરાયેલા ત્રણ મુદ્દાઓ ઘડ્યાં છે, એટલે કે:

"૧.કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓએ કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૦૮ હેઠળ નિવેદન રેકૉર્ડ કરતી વખતે, કલમ ૧૬૪ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ સલામતીનું પાલન કર્યું ન હતું;

૨. ક્રિમિનલ રિવિઝન એપિલિકેશન નંબર ૪,૫ અને ૬/૨૦૦૦ માં અરજદારોને કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ દ્વારા ૪ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૮ થી ૭ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૮ સુધી અટકાયતમાં લેવામાં આવ્યા હતા, જે ઉપરોક્ત અરજદારોની ધરપકડ સમાન છે અને આ અરજદારોના નિવેદનો ધમકીઓ આપ્યા પછી અને દબાણ કર્યા પછી અટકાયતના આ સમયગાળા

દરમિયાન કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૦૮ હેઠળ નોંધવામાં આવ્યા હતા.આ સંબંધમાં એ તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે કે અરજદારોના તબીબી દસ્તાવેજો દર્શાવે છે કે તેમના પર હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો અને જેમ કે, કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૦૮ હેઠળ નોંધાયેલા આ અરજદારોના નિવેદનોને સ્વૈચ્છિક ન કહી શકાય; અને

૩. આરબ ઢો અને ઉપરોક્ત હોડી વચ્ચે કોઈ કડી સ્થાપિત થઈ નથી.

ઉચ્ચ અદાલતે, પ્રથમ મુદ્દાની તપાસ પર, જેણે અનિવાર્યપણે કાયદાનો પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો હતો, યુનિયન ટેક્સટાઇલ ટ્રેડર્સ વિરુદ્ધ શ્રી ભવાની કોટન મિલ્સ લિમિટેડ, AIR (૧૯૭૦) SC ૧૯૪૦ માં આ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કરતી અરજદારની દલીલને નકારી કાઢી હતી; હરબનસિંહ સરદાર લેનાસિંહ અને અન્ય વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય, AIR (૧૯૭૨) SC ૧૨૨૪; K.T.M.S. મોહમ્મદ અને અન્ય વગેરે વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, [૧૯૯૨] ૩ SCC ૧૭૮, અને એવું માન્યું કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૬૪ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડતી નથી. કાયદાની કલમ ૧૦૮ હેઠળ કસ્ટમ્સ અધિકારી દ્વારા નોંધાયેલા અપીલકર્તાના કબૂલાતના નિવેદનમાં અને તેથી અપીલકર્તા વતી ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોને નકારી કાઢી હતી કે કલમ ૧૬૪ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ હેઠળ સૂચવવામાં આવેલા સલામતીનું કસ્ટમ્સ અધિકારી દ્વારા પાલન કરવામાં આવ્યું નથી, નિવેદન પુરાવામાં અસ્વીકાર્ય છે. ઉચ્ચ અદાલતે જણાવ્યું હતું કે કાયદાની કલમ ૧૦૮ હેઠળ નોંધાયેલું નિવેદન ન તો કલમ ૧૬૪ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા કે ન તો પુરાવા કાયદાની કલમ ૨૫ દ્વારા પ્રભાવિત થાય છે.

અપીલકર્તાના વકીલ દ્વારા વિનંતી કરાયેલા અન્ય બે મુદ્દાઓ અંગે, ઉચ્ચ અદાલતે એ દલીલને નકારી કાઢતાં હકીકતના સહવર્તી તારણોમાં દખલ કરવા માટે સમજાવ્યું ન હતું કે કાયદાની કલમ ૧૦૮ હેઠળ નોંધાયેલું નિવેદન સ્વૈચ્છિક ન હતું, જે અપીલકર્તા પર બળજબરી અને ધમકી અને શારીરિક હુમલાના દબાણ હેઠળ મેળવવામાં આવ્યું હતું. ઉચ્ચ અદાલતે ત્રીજો મુદ્દો પણ નકારી કાઢ્યો હતો કે ફરિયાદી પક્ષ ધો અને જે નોકા પર અપીલકર્તા અને અન્ય લોકો હાજર હતા તેની વચ્ચે કોઈ સંબંધ સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે હાઈકોર્ટ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોનો પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો કે આરોપીનું કબૂલાત નિવેદન નોંધવા માટે કલમ ૧૬૪ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ હેઠળ સૂચવવામાં આવેલા સલામતીનું કસ્ટમ્સ અધિકારીએ પાલન કર્યું નથી.

કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૧૦૮ નીચે મુજબ વાંચે છે:

"૧૦૮.પુરાવા આપવા અને દસ્તાવેજો રજૂ કરવા માટે વ્યક્તિઓને બોલાવવાની સત્તા (૧)
કસ્ટમના કોઈપણ રાજપત્રિત અધિકારીને કોઈપણ વ્યક્તિને બોલાવવાની સત્તા હશે, જેની હાજરી તે પુરાવા આપવા અથવા દસ્તાવેજ અથવા અન્ય કોઈ વસ્તુ રજૂ કરવા માટે જરૂરી માને છે, જે આવા અધિકારી કોઈ પણ માલની દાણચોરીના સંબંધમાં ઇન્કવાયરી કરે છે.

(૨) દસ્તાવેજો અથવા અન્ય વસ્તુઓ રજૂ કરવા માટેનું સમન્સ અમુક ચોક્કસ દસ્તાવેજો અથવા વસ્તુઓની રજૂઆત માટે અથવા તમામ દસ્તાવેજો અથવા ચોક્કસ વર્ણનની વસ્તુઓની રજૂઆત માટે હોઈ શકે છે.

(૩) આ રીતે બોલાવવામાં આવેલી તમામ વ્યક્તિઓ વ્યક્તિગત રીતે અથવા આવા અધિકારી નિર્દેશિત કરે તે રીતે અધિકૃત એજન્ટ દ્વારા હાજર રહેવા માટે બંધાયેલી રહેશે; અને આ રીતે બોલાવવામાં આવેલી તમામ વ્યક્તિઓ કોઈપણ વિષય પર સત્ય જણાવવા માટે બંધાયેલી રહેશે, જેના સંદર્ભમાં તેમની તપાસ કરવામાં આવે છે અથવા નિવેદનો આપે છે અને જરૂરી હોય તેવા દસ્તાવેજો અને અન્ય વસ્તુઓ રજૂ કરે છે.

પરંતુ સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ (૧૯૦૮ નો ૫) ની કલમ ૧૩૨ હેઠળની મુક્તિ, આ કલમ હેઠળ હાજરી માટેની કોઈપણ માંગણીને લાગુ પડશે.

(૪) ઉપરોક્ત દરેક તપાસને ભારતીય દંડ સંહિતા (૧૮૬૦નો ૪૫) ની કલમ ૧૯૩ અને કલમ ૨૨૮ના અર્થમાં ન્યાયિક કાર્યવાહી માનવામાં આવશે.

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર, રાજમુંદ્રી વિરુદ્ધ ડંકન એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ અને અન્યોના કેસમાં, [૨૦૦૦] ૭ એસ. સી. સી. ૫૩, આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૬૪ની જોગવાઈ ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટને તપાસ દરમિયાન તેમની સામે કરવામાં આવેલી કોઈપણ કબૂલાત અથવા નિવેદન નોંધવાની સત્તા આપે છે. કલમ ૧૬૪, ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ દ્વારા કબૂલાત અને નિવેદનો નોંધવાની સત્તા માત્ર ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા જ વાપરી શકાય છે. જે પોલીસ અધિકારીને મેજિસ્ટ્રેટની સત્તા આપવામાં આવી હોય તેને પણ કબૂલાત નોંધવા પર પ્રતિબંધ છે. પેટા-કલમો (૨) અને (૪) એવી પ્રક્રિયા સાથે સંબંધિત છે જેનું આવા મેજિસ્ટ્રેટે વ્યક્તિઓ દ્વારા અપાયેલા

અપમાનજનક નિવેદનો નોંધતી વખતે પાલન કરવું પડે છે.કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૦૮નો ઉલ્લેખ કરતા, આ અદાલતે અવલોકન કર્યું:

"કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૦૮ કોઈપણ મેજિસ્ટ્રેટ હસ્તક્ષેપને ધ્યાનમાં લેતી નથી.ઉપરોક્ત કલમ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કસ્ટમ્સ વિભાગના રાજપત્રિત અધિકારી દ્વારા કરવાનો હેતુ છે. પેટા-કલમ (૩) અધિકારી દ્વારા બોલાવવામાં આવેલી વ્યક્તિને જેની તપાસ કરવામાં આવે છે તે કોઈપણ વિષય પર સત્ય જણાવવાનો આદેશ આપે છે.તેમને આ આધાર પર સત્ય બોલવા માટે માફ કરવામાં આવતા નથી કે આવા નિવેદનનો ઉપયોગ તેમની વિરુદ્ધ થઈ શકે છે. આ જરૂરિયાત રાજપત્રિત અધિકારીને પૂછપરછ કરાયેલ વ્યક્તિ પાસેથી સત્ય બહાર કાઢવા માટે સક્ષમ બનાવવાના હેતુથી જોગવાઈમાં સામેલ છે. તે તબક્કે મેજિસ્ટ્રેટની કોઈ સંડોવણી નથી. આ જોગવાઈ પાછળનો સંપૂર્ણ વિચાર એ છે કે વ્યક્તિની પૂછપરછ કરતા રાજપત્રિત અધિકારીએ આ પ્રકરણની પુષ્ટિ કરતા તમામ સત્યને એકત્રિત કરવું જોઈએ. જો આ રીતે કાઢેલું નિવેદન ખોટું હોય તો અધિકારી માટે તેની ઉપયોગિતા ખોવાઈ જાય છે.

પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૫માં સંડોવાયેલો પ્રતિબંધ એ ઇ સંપૂર્ણ પ્રતિબંધ છે. પરંતુ એ યાદ રાખવું જોઈએ કે પોલીસ અધિકારી સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિ સાથે કરવામાં આવેલી કબૂલાતના સંદર્ભમાં કોઈ પ્રતિબંધ નથી, સિવાય કે જ્યારે તે પોલીસ કસ્ટડીમાં હોય ત્યારે આવી કબૂલાત કરવામાં આવી હોય. કલમ ૧૦૮ હેઠળ કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલ ઉશ્કેરણીજનક નિવેદન બિન-પોલીસ કર્મચારીઓને આપવામાં આવે છે, જો તે સંબંધિત વ્યક્તિ પોલીસ કસ્ટડીમાં ન હોય ત્યારે કરવામાં આવ્યું હોય તો પુરાવામાં તેને અસ્વીકાર્ય ગણવામાં આવતું નથી. તેમ છતાં કાયદામાં સાવચેતી એ છે કે આવા નિવેદનની

અદાલત દ્વારા તે જ રીતે તપાસ થવી જોઈએ જે રીતે આરોપી વ્યક્તિ દ્વારા કોઈપણ બિન-પોલીસ કર્મચારી સમક્ષ કબૂલાત કરવામાં આવે છે. આવા કિસ્સાઓમાં અદાલતને સંતોષ થવો જોઈએ કે, આરોપી વ્યક્તિ દ્વારા રાજપત્રિત અધિકારીને આપવામાં આવેલ કોઈપણ ઉશ્કેરણીજનક નિવેદન પણ પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૪માં નિર્ધારિત પરીક્ષણોમાંથી પાસ થવું જોઈએ. જો આવા નિવેદનને કલમ ૨૪ માં ગણાયેલ કોઈપણ દૂષિત પરિસર દ્વારા પ્રભાવિત કરવામાં આવે તો તે નિવેદન નકામું બની જાય છે. કોઈપણ ફોજદારી કાર્યવાહીમાં.

ચુકાદામાં આ અદાલતે હાફન હાજી અબ્દુલ્લા વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, [૧૯૬૮] ૨ એસ. સી. આર. ૬૪૧ માં જે. હિદાયતુલ્લા, જે. (તે સમયે હતા) દ્વારા કરવામાં આવેલા નીચેના અવલોકનોને મંજૂરી સાથે ટાંક્યા હતા:

" આ નિવેદનો ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૬૪ હેઠળ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા નોંધાયેલા કબૂલાત નથી પરંતુ સી કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૭૧-એ હેઠળ નોટિસના જવાબમાં કરવામાં આવેલા નિવેદન છે. મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા જે સલામતીઓ હેઠળ કબૂલાત નોંધવામાં આવે છે તેને આધીન ન હોવાથી તેમની ખાસ તપાસ થવી જોઈએ કે શું તેઓ ધમકી હેઠળ અથવા સત્તામાં રહેલા કોઈના વચન હેઠળ કરવામાં આવ્યા હતા કે કેમ. જો આવી તપાસ પછી તેઓ સ્વૈચ્છિક માનવામાં આવે છે, તો તેઓ નિર્માતા સામે અને તે જ રીતે સ્વીકારોક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે, તેની સાથે સંયુક્ત રીતે સહ-આરોપી સામે પણ તેની સાથે કેસ ચલાવવામાં આવે છે.

રોમેશ ચંદ્ર મહેતા વિરુદ્ધ પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય, [૧૯૬૯] ૨ એસ. સી. આર. ૪૬૧ માં નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં તે નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો:

"જ્યારે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૦૮ હેઠળ તપાસ હાથ ધરવામાં આવે છે, અને જેની સામે તપાસ કરવામાં આવી રહી છે તે વ્યક્તિ દ્વારા નિવેદન આપવામાં આવે છે ત્યારે તે ગુનાના આરોપી વ્યક્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલું નિવેદન નથી અને જે વ્યક્તિ નિવેદન આપે છે તે આરોપી વ્યક્તિના પાત્રમાં નથી.

આ અદાલતે પર્સી રુસ્તમજી બસ્તી વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, [૧૯૭૧] ૧ એસ. સી. સી. ૮૪૭, અને હરબનસિંહ સરદાર લેનાસિંહ અને અન્ય વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, (ઉપરોક્ત); વીરા ઇબ્રાહિમ વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, [૧૯૭૬] ૨ એસ. સી. સી. ૩૦૨ અને પૂલપાંડી વિરુદ્ધ સુપદી., સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, [૧૯૯૨] ૩ એસસીસી ૨૫૯.

અદાલતના તારણોનો સારાંશ નીચે મુજબ આપવામાં આવ્યો હતો:

"અમારું માનવું છે કે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૦૮ હેઠળ કસ્ટમ્સ અધિકારીઓ દ્વારા નોંધાયેલું નિવેદન પુરાવામાં સ્વીકાર્ય છે. અદાલતે તપાસ કરવી પડશે કે શું ઉશ્કેરણીજનક ભાગો સ્વેચ્છાએ કરવામાં આવ્યા હતા કે શું તે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૪ માં કલ્પના કરાયેલા કોઈપણ પરિસ્થિતિને કારણે દૂષિત કરવામાં આવ્યા છે.

ઉપર જણાવેલા તાજેતરના નિર્ણયમાં આ અદાલત દ્વારા જાહેર કરાયેલી કાયદાની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, જેની સાથે અમે આદરપૂર્વક સંમત છીએ, આ મુદ્દા પર હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો સામે કોઈ પૂર્વગ્રહ લઈ શકાતો નથી.

પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૪ અંગે અપીલકર્તાનો કેસ એ હતો કે કબૂલાત નિવેદન પ્રલોભન અને ધમકી અને શારીરિક હુમલો હેઠળ કરવામાં આવ્યું હોવાથી, જે ઉચ્ચ અદાલતે તપાસ પર, આ કેસમાં પુરાવાઓમાંથી બહાર આવતા તથ્યોને સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો, આ અદાલત માટે બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને તે સંબંધમાં આદેશમાં દખલ કરવાનો કોઈ અવકાશ નથી.

ઉપરોક્ત ફકરામાં ચર્ચા કરાયેલા કારણો માટે, એવું માનવું પડશે કે ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તા વતી ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોને યોગ્ય રીતે નકારી કાઢી હતી.આમ યોગ્યતા વિનાની અપીલ ફગાવી દેવામાં આવે છે.

ટી. એન. એ. ની

અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all

practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.